

Petr Vizina. Média beze cti? Etické aspekty digitální strukturální proměny veřejnosti

Rigorózní práce

Posudek oponenta

Téma práce je vysoce aktuální, neboť se nás, České republiky, zprostředkovaně dotýká válka vedená proti Ukrajině, ale jsme také uprostřed mediální války, která se vede pomocí desinformací a falešné propagandy. Ta se vede ze strany Ruska pomocí prostředků jednoznačně nemravných a má částečný úspěch. Pokud jde o média, ta mají výrazný mravní aspekt a vedou nás k otázce pravdivosti. Tyto aspekty tedy kladou otázky, co je to mravnost a co je to pravda, a to v prostředí nemravnosti a lži.

Jak závažným způsobem se problematika „médií beze cti“ dotýká našeho života, ukazuje např. pojednání o ochraně soukromí (s. 20-21). O’Neilová podotýká, že její postřeh o vztahu mezi soukromím a mocí, resp. bezmocí, „se týká hlavně západního, demokratického světa“ (s. 21), na rozdíl třeba od Číny.

Naší otázkou nutně musí být mj., zda a jak je tato proměna v rukou jednotlivců a pod vlivem jednotlivců a má mravní charakter, nebo zda probíhá jako nutný proces, který se vymyká lidské etice a kterému jsou jednotlivci se svou mravností podřízeni. Pak by to znamenalo, že i žurnalistika a nároky na její mravnost a pravdivost se vymykají individuální i společenské mravní kontrole. Rozvoj umělé inteligence na to bude mít bezpochyby vliv.

Práce je nejen akademickou prací splňující všechny požadavky na rigorózní práce, nýbrž také prací s velkou aktualitou, neboť reaguje na aktuální otázky dnešní společnosti. Jsou to otázky jako:

- „Internet a sociální síť proměnily za poslední dvě desetiletí tradiční podobu žurnalistiky i samotný obsah pojmu média.“ Neocitáme se tím v umělém světě, ve kterém není místo pro mravnost? (s. 6) Jaké jsou možnosti kontrolovat či regulovat internet? Je to žádoucí? Kdo za to bude zodpovídat? (s. 15-17)
- Možná by to vedlo k omezení demokracie, ale co když si to přejeme?
- Jestliže by to znamenalo posílení manipulace vědomím i vůlí jednotlivců, nebylo by to něco, co by si mnozí přáli, a to ovládající i podřizující se?
- Co je manipulace, pravda, lež? (s. 21-25) Co je pravda? Kdo ji určuje?
- Co jsou informace a co jsou dezinformace zejména při probíhající válce Ruska proti Ukrajině?
- Jakou roli v jednotlivých oblastech života společnosti hraje umělá inteligence?
- „Součástí úvahy je tedy rovněž dopad digitální strukturální proměny a jejích etických aspektů na jednání jednotlivců ale i na společenství na úrovni

ekonomických a sociálních systémů, na práci novinářů, jakož dopad na úrovni komunit i států, jako je kybernetická bezpečnost nebo hybridní válka.“ (s. 6)

Práce je napsána lehkým, odlehčeným jazykem. Nepoužívá nadměrné množství cizích slov a těžko srozumitelných výrazů, nesnaží se vypadat učeně. Na druhou stranu myšlenky formuluje přesně a jasně.

Zpracovává potřebnou literaturu, ale není zatížena nadměrným množstvím citací a přináší vlastní myšlenky.

Po formální stránce by práce vyžadovala trochu víc pečlivosti při svém zpracování a odstranění „školáckých“ nedostatků. Např.

- v Obsahu na s. 5 číslování kapitol a podkapitol neodpovídá číslování v textu.
- Na s. 15 u citací chybí odkazy.
- Na s. 16 díla Rainera Buchera a Heidi M. Campgellové nejsou uvedena v seznamu použité literatury.
- Na s. 17 chybí odkaz u myšlenky Onory O’Neilové.
- Na s. 20 v pozn. 40 není jasné, zda jméno autorky, pod kterým kniha vyšla, je Zuboffová, nebo Zuboff, jak je uvedena v seznamu literatury.
- Na s. 23 Nový biblický slovník není v seznamu literatury
- Na s. 28-29 není uvedeno, odkud je vzat citát, který je pravděpodobně z textu *Fratelli tutti*.
- Na s. 30 je citováno: „Toto zesvětštění se může živit zejména dvěma způsoby.“ Pak se ale pojednává jen o jednom.

Lze se obávat, že podobných závad je v textu více.

Otázky:

Kdo ale kontroluje umělou inteligenci, která se rozvíjí se železnou nutností? Nebo se plně vymyká pojmu zodpovědnosti a pravdivosti?

Quo vadis, kam kráčíš, světe digitálních technologií?

Hodnocení: Práci doporučuji k obhajobě.

18.9.2023